

31997L0080

20.1.1998

EUROOPA ÜHENDUSTE TEATAJA

L 14/6

**NÕUKOGU DIREKTIIV 97/80/EÜ,
15. detsember 1997,
soolise diskrimineerimise juhtude tõendamiskohustuse kohta**

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingule lisatud sotsiaalpoliitikat käsitleva protokolli (nr 14) lisana esitatud kokkulepet sotsiaalpoliitika kohta, eriti selle artikli 2 lõiget 2,

võttes arvesse komisjoni ettepanekut, ⁽¹⁾

võttes arvesse majandus- ja sotsiaalkomitee arvamust, ⁽²⁾

vastavalt asutamislepingu artiklis 189c sätestatud menetlusele ja koostöös Euroopa Parlamendiga ⁽³⁾

ning arvestades, et:

- (1) liikmesriigid, välja arvatud Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriik (edaspidi "liikmesriigid"), soovides rakendada 1989. aasta sotsiaalharta, on asutamislepingule lisatud sotsiaalpoliitikat käsitleva protokolli alusel sõlminud kokkuleppe sotsiaalpoliitika kohta;
- (2) ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste harta tunnustab igasuguse diskrimineerimise, kaasa arvatud soo, nahavärvuse, rassi, vaadete ja veendumuste tõttu diskrimineerimise vastu võitlemise tähtsust;
- (3) ühenduse töötajate sotsiaalsete põhiõiguste harta meeste ja naiste võrdset kohtlemist käsitlev punkt 16 näeb muu hulgas ette, et "tuleb intensivistada tegevust meeste ja naiste võrdsuse põhimõtte rakendamise tagamiseks eelkõige seoses töö saamise, töö tasustamise, tööttingimuste, sotsiaalkaitse, hariduse, kutseõppe ja edutamisega";
- (4) vastavalt sotsiaalpoliitikat käsitleva kokkuleppe artikli 3 lõikele 2 on komisjon konsulteerinud ühenduse tasandi

tööandjate ja töövõtjatega ühenduse võimaliku tegevussuuna üle seoses soolise diskrimineerimise juhtude tõendamiskohustusega;

- (5) komisjon, võttes pärast sellist konsulteerimist arvesse, et ühenduse tegevus on soovitatav, konsulteeris veel kord tööandjate ja töövõtjatega vastavalt nimetatud kokkuleppe artikli 3 lõikele 3 kavandatava ettepaneku sisu üle; viimasena nimetatud on saatnud komisjonile oma arvamuse;
- (6) pärast teist konsulteerimisvoorut ei ole tööandjad ega töövõtjad teatanud komisjonile oma soovist algatada sama kokkuleppe artiklis 4 ettenähtud menetlust, mis tõenäoliselt viiks kokkuleppe sõlmimiseni;
- (7) kooskõlas kokkuleppe artikliga 1 on ühendus ja liikmesriigid seadnud enesele muu hulgas eesmärgi parandada elu- ja tööttingimusi; meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte tõhus rakendamine aitab kaasa kõnealuse eesmärgi saavutamisele;
- (8) võrdse kohtlemise põhimõtte on sätestatud asutamislepingu artiklis 119, nõukogu 10. veebruari 1975. aasta direktiivis 75/117/EMÜ meeste ja naiste võrdse tasustamise põhimõtte kohaldamisega seotud õigusaktide ühtlustamise kohta liikmesriikides ⁽⁴⁾ ning nõukogu 9. veebruari 1976. aasta direktiivis 76/207/EMÜ meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamise kohta seoses töö saamise, kutseõppe ja edutamisega ning tööttingimustega ⁽⁵⁾;
- (9) nõukogu 19. oktoobri 1992. aasta direktiiv 92/85/EMÜ rasedate, hiljuti sünnitanud ja rinnaga toitvate töötajate tööohutuse ja töötervishoiu parandamise meetmete kehtestamise kohta ⁽⁶⁾ aitab samuti kaasa meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõtte tõhusale rakendamisele; kõnealune direktiiv ei tohi kahjustada eespool nimetatud võrdset kohtlemist käsitlevaid direktiive; seetõttu peaksid kõnealuse direktiivi reguleerimisalasse kuuluvad naistöötajad tõendamiskohustuse reeglite kohandamisest samamoodi kasu saama;

⁽¹⁾ EÜT C 332, 7.11.1996, lk 11 ja EÜT C 185, 18.6.1997, lk 21.

⁽²⁾ EÜT C 133, 28.4.1997, lk 34.

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi 10. aprilli 1997. aasta arvamus (EÜT C 132, 28.4.1997, lk 215), nõukogu 24. juuli 1997. aasta ühine seisukoht (EÜT C 307, 8.10.1997, lk 6) ja Euroopa Parlamendi 6. novembri 1997. aasta otsus (EÜT C 358, 24.11.1997).

⁽⁴⁾ EÜT L 45, 19.2.1975, lk 19.

⁽⁵⁾ EÜT L 39, 14.2.1976, lk 40.

⁽⁶⁾ EÜT L 348, 28.11.1992, lk 1.

- (10) nõukogu 3. juuni 1996. aasta direktiiv 96/34/EÜ Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt lapsehoolduspuhkuse kohta sõlmitud raamkokkuleppe kohta ⁽¹⁾ põhineb samuti meeste ja naiste võrdse kohtlemise põhimõttel;
- (11) viited “kohtumenetlusele” ja “kohtule” tähendavad mehhanisme, mille kaudu saab vaidlused esitada läbivaatamiseks ja otsustamiseks sõltumatutele organitele, kes võivad teha nimetatud vaidluste osapoolte jaoks siduvaid otsuseid;
- (12) väljend “kohtuvälised menetlused” tähendab eelkõige selliseid menetlusi nagu lepitamine ja vahendus;
- (13) otsest või kaudset diskrimineerimist eeldada lubavate faktide hindamine on kooskõlas siseriikliku õiguse ja tavaga siseriiklike kohtuorganite või muude pädevate organite ülesanne;
- (14) liikmesriigid võivad kehtestada igas sobivas asja menetlusjärgus tõendamisreegleid, mis on hagejale soodsamad kui siin esitatud;
- (15) teatavate liikmesriikide õigussüsteemide erisusi on vaja võtta arvesse muu hulgas juhul, kui on tehtud järeldus diskrimineerimise toimumise kohta, sest kostja ei suuda esitada kohut või muud pädevat organit rahuldavaid tõendeid selle kohta, et võrdse kohtlemise põhimõtet ei ole rikutud;
- (16) liikmesriigid ei pea kohaldama tõendamiskohustuse reegleid menetluste suhtes, kus juhtumi asjaolusid peab uurima kohus või muu pädev organ; osutatud menetlustes ei pea hageja tõendama asjaolusid, nende uurimine on kohtu või pädeva organi ülesanne;
- (17) kui ilmse diskrimineerimise tõendamine ei paneks kostjale kohustust tõendada, et tema tegevus ei ole tegelikult diskrimineeriv, võiks hageja ilma jääda igasugusest tõhusast võrdse kohtlemise põhimõtte järgimist tagavast võimalusest siseriiklikes kohtutes;
- (18) Euroopa Ühenduste Kohus on seetõttu olnud seisukohal, et tõendamiskohustuse reegleid tuleb kohandada siis, kui diskrimineerimisjuhtum on esmapilgul ilmne, ja et võrdse

kohtlemise põhimõtte tõhusaks kohaldamiseks tuleb tõendamiskohustus panna tagasi kostjale, kui sellise diskrimineerimise kohta on esitatud tõendid;

- (19) kaudset diskrimineerimist on veelgi raskem tõendada; seetõttu on väga tähtis määratleda kaudne diskrimineerimine;
- (20) tõendamiskohustuse reeglite adekvaatse kohandamise eesmärki ei ole rahuldavalt saavutatud kõikides liikmesriikides ning asutamislepingu artiklis 3b sätestatud subsidiaarsuspõhimõtte ja kõnealuse proportsionaalsuspõhimõtte kohaselt tuleb kõnealune eesmärk saavutada ühenduse tasandil; käesolev direktiiv esitab vaid miinimumnõuded, ega reguleeri rohkem, kui on vaja nimetatud eesmärgi saavutamiseks,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

Artikkel 1

Eesmärk

Käesoleva direktiivi eesmärk on tagada, et võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamiseks liikmesriikide poolt võetud meetmeid tõhustataks veelgi, et võimaldada igal inimesel, kes leiab, et tema suhtes ei ole kohaldatud võrdse kohtlemise põhimõtet, saada oma õigustele kinnitust kohtumenetluse kaudu pärast võimalikku pöördumist muude pädevate organite poole.

Artikkel 2

Mõisted

1. Käesoleva direktiivi kohaldamisel tähendab võrdse kohtlemise põhimõtte, et ei esine mingisugust, ei otsest ega kaudset soolist diskrimineerimist.

2. Lõikes 1 osutatud võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamisel on tegemist kaudse diskrimineerimisega juhul, kui ilmselt neutraalne säte, kriteerium või tegevus seab ebasoodsamasse olukorda oluliselt suurema osa ühest soost isikuid ja kui kõnealune säte, kriteerium või tegevus ei ole asjakohane ega vajalik ning seda ei saa põhjendada asjaosaliste soost sõltumatute objektiviivsete asjaoludega.

Artikkel 3

Reguleerimisala

1. Käesolevat direktiivi kohaldatakse:

- a) asutamislepingu artiklis 119 ning direktiivides 75/117/EMÜ, 76/207/EMÜ ja niivõrd kui on tegemist soolise diskrimineerimisega, direktiivides 92/85/EMÜ ja 96/34/EÜ osutatud olukordade suhtes;

⁽¹⁾ EÜT L 145, 19.6.1996, lk 4.

b) kõigi avaliku või erasektoriga seotud tsiviil- või haldusmenetluste suhtes, välja arvatud vabatahtlik või siseriikliku õigusega ettenähtud kohtuväline menetlus, mis näeb ette vastavalt punktis a nimetatud meetmetele õiguste kaitse siseriiklike seaduste alusel.

2. Käesolevat direktiivi ei kohaldata kriminaalmenetluse suhtes, kui liikmesriikides ei ole ette nähtud teisiti.

Artikkel 4

Tõendamiskohustus

1. Liikmesriigid võtavad kooskõlas siseriiklike õigussüsteemidega vajalikke meetmeid tagamaks, et kui isik, kes leiab, et ta on võrdse kohtlemise põhimõtte kohaldamata jätmise tõttu kannatanud, esitab kohtule või muule pädevale organile asjaolud, mille põhjal võib eeldada, et on toimunud otsene või kaudne diskrimineerimine, peab kostja tõendama, et võrdse kohtlemise põhimõtet ei ole rikutud.

2. Käesolev direktiiv ei takista liikmesriikidel võtta tarvitusele hagejale soodsamaid tõendamisreegleid.

3. Liikmesriigid ei pea kohaldama lõiget 1 menetluste suhtes, mille korral juhtumi asjaolude uurimine on kohtu või pädeva organi ülesanne.

Artikkel 5

Teavitamine

Liikmesriigid tagavad, et käesoleva direktiivi alusel võetud meetmed koos juba kehtivate sätetega tehakse kõigile asjaomastele isikutele sobival viisil teatavaks.

Artikkel 6

Tagasiulatuva jõu puudumine

Käesoleva direktiivi rakendamine ei ole mingil juhul piisav alus alandada selle reguleerimisalas töötajatele võimaldatavat üldist

kaitsetaset, ilma et see piiraks liikmesriikide õigust lähtuvalt olukorra muutumisest kehtestada käesoleva direktiivi teatavakstegemisel kehtivatest erinevaid õigus- ja haldusnorme, tingimusel et need vastavad selle direktiivi miinimumnõuetele.

Artikkel 7

Rakendamine

Liikmesriigid jõustavad käesoleva direktiivi järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid hiljemalt 1. jaanuaril 2001. Liikmesriigid teatavad sellest viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need normid vastu võtavad, lisavad nad nendesse normidesse või nende normide ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi näevad ette liikmesriigid.

Liikmesriigid edastavad kahe aasta jooksul pärast käesoleva direktiivi jõustumist komisjonile kogu vajaliku teabe, võimaldamaks komisjonil koostada Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitamiseks aruanne käesoleva direktiivi kohaldamise kohta.

Artikkel 8

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 15. detsember 1997

Nõukogu nimel

eesistuja

J.-C. JUNCKER